

СЕКЦІЯ 7. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-613-6-92>

СКАСУВАННЯ ЗАХОДІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПОЗОВУ ТА ПЕРЕГЛЯД УХВАЛИ ПРО ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ: ПРОБЛЕМИ РОЗМЕЖУВАННЯ

Дука Віталій Володимирович

аспірант кафедри права

Приватного вищого навчального закладу

«Університет сучасних знань»,

м. Київ, Україна

ORCID ID: 0009-0004-2710-144X

Право на звернення із клопотанням про забезпечення адміністративного позову, аналогічно до регулювання, передбаченого попередньою редакцією КАС України, належить суду та позивачеві (ч. 1 ст. 150 КАС України) [1]. Одночасно з прийняттям постанови або після її ухвалення суд вправі постановити ухвалу про скасування застосованих заходів забезпечення позову чи здійснити заміну одного способу забезпечення іншим. Порядок відшкодування збитків, заподіяних унаслідок забезпечення адміністративного позову, визначено ст. 158 КАС України [1] та застосовується у випадках скасування судом заходів забезпечення адміністративного позову, набрання чинності рішенням про відмову в задоволенні позову або постановлення ухвали про закриття провадження у справі.

Забезпечення позову може застосовуватися як до моменту його пред'явлення, так і на будь-якому етапі розгляду справи за умови, що невжиття відповідних заходів здатне істотно ускладнити чи зробити неможливим виконання судового рішення або забезпечення ефективного захисту чи поновлення порушених або оспорюваних прав чи інтересів позивача, для захисту яких він уже звернувся або має намір звернутися до суду; або коли наявні очевидні ознаки протиправності рішення, дії чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень та порушення таким рішенням, дією або бездіяльністю прав, свобод чи інтересів особи, яка звернулася до суду.

Рішення щодо застосування забезпечувального заходу може бути оскаржене до суду вищої інстанції. Водночас принципове значення має

та обставина, що предметом такого оскарження виступає саме ухвала про забезпечення позову. Подання апеляційної скарги, вимоги якої безпосередньо спрямовані на скасування заходів забезпечення позову, є процесуально недопустимим. Скасування ухвали про забезпечення позову та скасування самих заходів забезпечення позову є різними за правовою природою процесуальними діями. В останньому випадку рішення приймає суд, який постановив ухвалу про застосування відповідного забезпечувального заходу, якщо потреба у його подальшій реалізації припинилася. За своєю сутністю це засвідчує досягнення процесуальної мети регулювання публічно-правових відносин і відповідно регламентується ст.ст. 150, 151 КАС України [1]. Натомість можливість оскарження ухвали про забезпечення позову становить процесуальне право відповідача, реалізація якого передбачає її перегляд судом вищої інстанції, що встановлюється ст. 157 КАС України [1]. Зокрема, у справі № 400/3426/19 постановою П'ятого апеляційного адміністративного суду від 18 грудня 2019 року встановлено, що подана апелянтом заява про скасування заходів забезпечення позову фактично відображала його незгоду з їх застосуванням, однак така незгода не становить належного обґрунтування для застосування ст. 157 КАС України [2]. У справі № 0340/1401/18: рішенням Волинського окружного адміністративного суду від 01 листопада 2018 року в задоволенні позову також було відмовлено [3]; на це рішення та на постанову П'ятого апеляційного адміністративного суду від 20 лютого 2019 року, якою рішення суду першої інстанції залишено без змін [4], було подано касаційну скаргу, прийняту до розгляду ухвалою Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду від 29 березня 2019 року [5], що, однак, не усуває можливості повторного ініціювання розгляду заяви про забезпечення позову.

Таким чином, забезпечення адміністративного позову доцільно розглядати як особливий спеціальний спосіб захисту прав та інтересів особи. Специфіка його застосування полягає в тому, що ініціювання відповідних заходів може бути обумовлене як процесуальним інтересом позивача, так і власною ініціативою суду; потреба у забезпеченні адміністративного позову здатна виникнути як на будь-якій стадії судового провадження, так і на етапі звернення із позовною заявою; застосування таких заходів передбачає існування спеціально визначених підстав. До різновидів забезпечення адміністративного позову належать такі процесуальні дії: 1) зупинення дії індивідуального акта або нормативно-правового акта; 2) заборона відповідачу вчиняти певні дії; 3) заборона іншим особам вчиняти дії, що стосуються предмета спору; 4) зупинення стягнення на підставі виконавчого документа або іншого документа, за яким стягнення здійснюється у безспірному

порядку [1]. Важливе практичне значення у механізмі реалізації забезпечувальних заходів має виконання ухвали про забезпечення адміністративного позову, яке повинно здійснюватися негайно відповідно до порядку, передбаченого для виконання судових рішень. Разом із тим окремі практики звертають увагу на відсутність у законодавстві, що регламентує виконавче провадження, спеціального порядку виконання ухвал щодо зупинення дії нормативно-правових актів, що пояснюється тим, наголошують вони, що нормативно-правовий акт не має персоналізованого характеру, розрахований на неодноразове застосування, а коло суб'єктів, на яких поширюється його дія, може бути значним. Відповідно, після постановлення ухвали про зупинення дії такого нормативно-правового акта окремі суб'єкти можуть не мати інформації про припинення його дії та продовжувати виконувати встановлені ним приписи. Саме тому заслуговує на підтримку позиція щодо необхідності нормативного закріплення особливого механізму виконання зазначених ухвал [6]. З огляду на викладене запровадження такого засобу забезпечення адміністративного позову, як зупинення дії нормативно-правового акту, видається недоцільним, що пояснюється його винятково важливим соціальним значенням як регулятора суспільних правовідносин.

Література:

1. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України № 2747-IV від 06.07.2005 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>
2. Постанова П'ятого апеляційного адміністративного суду від 18 грудня 2019 року у справі № 400/3426/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86424981>
3. Рішення Волинського окружного адміністративного суду від 01 листопада 2018 у справі № 0340/1401/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/77744730>
4. Постанова П'ятого апеляційного адміністративного суду від 20 лютого 2019 року у справі № 0340/1401/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80197759>
5. Ухвала Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду від 29 березня 2019 року у справі №0340/1401/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80805461>
6. Денисов Ю., Пащенко О. Проблемні питання виконання ухвал про забезпечення позову. *Юридичний радник*. 2006. № 5 (31). С. 66–67.